

I

Manacor, 18 d'octubre de 1990.

—Gambes, gambes fresques, calamars trets ahir vespre! Tomàtignes d'aquí, precioses i molt bones! Cebes, també sembrades nostres!

L'ambient de cada de matí, era fantàstic. L'aire portava el perfum de tota classe d'aliments, espècies, fruites, verdures, embotits, i també els de la carn i el peix, sovint massa barrejat, fins al punt que més que un perfum, semblava una mena de bafor. El reclam a crits dels mercaders, el remoreig de la gent tombada damunt les muntanyes dels queviures, de cada llogaret, intentant agafar la millor de les fruites o de les verdures.

Els passadissos, plens de gent, sobretot dones amb les seves irrellevants converses i xafarderies, calibraven els preus i les qualitats dels productes. Olors diverses, olors de persona, crits i alguna rialla, eren la música perpètua, d'aquell mercat ple de vida.

El renou de fons, no és comparable a res. Només passa en aquests llocs, a les places.

—Un quilo d'aquestes!

—A quant teniu les mongetes? I les pomes?

—D'on són aquests melicotons?

Els pagesos i les pageses, aleshores, no tenien temps de mirar-se uns als altres, massa ocupats estaven a fer cas als clients, vendre i tornar a compondre allò que la gent descomponia.

No era així, quant a les sis, es posaven a muntar els llocs. La xerradeta era quotidiana i general.

—Bon dia!

—Bon dia que Déu mos, do.

—Bon dia, Margalida, que no dus llimones avui?

—No, no les tinc massa grosses aquesta setmana, i per dur menudesa, basta la nostra!

I es posaven a riure. De qualsevol ximpleria. Poca cosa bastava. Sempre començaven el dia així, amb humor. Quan acabaven, segons el calaix que havien fet, la cosa canviava una mica. Era part de la vida d'aquesta gent. Persones senzilles i amables que de bona hora s'aixecaven, per dur menjar a les taules dels altres.

La plaça estava composta, a part de molts i variats llocs de fruita i verdura, d'una carnisseria, que la duia un matrimoni de mitjana edat i dues dependents més.

La madona era ben plantosa, i tots els placers li feien bulla quan la veien. Al seu home, li feien broma, per mor de les dues carnisseres que havia contractat per ajudar-los. Eren tant grassonetes com feineres.

La peixateria, a l'altra banda de la plaça, la duia una bona dona, a qui els anys, la feina i les desgràcies, havien deixat marques de duresa en el seu rostre.

El seu home, sempre s'havia dedicat a la pesca, i ella s'encarregava de la venda del peix que ell portava, i d'altres que comprava a les barques cada dia, dels ports propers.

Contaven en veu baixa, gent anònima i esporàdica, que sempre havia estat maltractada, i que d'aquest dissortat matrimoni, havia nascut un fill, que, un dia feinejant per la mar gran amb son pare, va caure dins la mar. Ell, com és de suposar, va dir que havia estat un accident, però no es va esclarir mai com havia estat i per què no l'havia pogut salvar. Des de llavors, n'Antònia, no destriava un dia bo d'un de dolent. La rialla no existia a la seva trista i ruda cara, i només de la seva boca, sortia el bon dia que desitjava als seus veïns de feina i les gràcies als clients que compraven de tant en tant.

Un lloc de formatges i embotits, ho duia en Miquel,

home rialler i amable. De cara rodona i vermella, de mans gruixudes, que agafaven les peces de dues en dues sense patir gens. A vegades, duia el seu fill petit, en Bernadet, que l'ajudava una mica a col·locar el gènere, a vendre, a tornar el canvi o a guardar el lloc una estona, quan ell volia anar a qualque banda, com a la cafeteria de la plaça, lloc de reunió, majoritàriament dels homes d'aquella peculiar comunitat.

Eren les sis i quart del matí, quan va entrar el primer client a prendre un cafè. En Joan, l'amo del local, s'havia aixecat amb mal de cap i es preparava una aspirina dins un tassó d'aigua, però esperant que es fongués va girar-se cap a la porta per veure qui entrava. Era en Cosme, l'home de na Margalida, que tenien el trast de fruita i verdura, la majoria sembrada per ells. Venia cada matí a fer el seu primer cafè.

Ja en aquelles hores estava cansat, aixecat de les quatre i mitja, no s'aturava de tot el dia, entre venir a plaça a vendre i cuidar l'hort.

Demanà un cafè i un conyac.

—Fas mala cara avui Cosme, què et passa? —va demanar-li en Joan, que més que preocupar-se per la salut d'aquell habitual client, ho demanà pel xafardeig per la qual cosa, era conegut.

—Problemes! — va respondre.

—Quins problemes?

—Res, oblida-ho. Un poc d'aigua també m'aniria bé.

En Cosme va agafar el que havia demanat i s'assegué a la darrera taula perquè ningú el molestés. Collí el diari, que resultà ser el del dia d'abans. El fullejà una mica per llevar-se els nervis. El cap li donava mil voltes. Feia mesos que no actuava bé i n'era conscient.

De cop i volta, va entrar en Rafel, el pescador, un amic seu i dos hortolans més. Van anar a seure a una taula una mica més llarga, per poder beure tots plegats, no massa

enfora d'en Cosme. El saludaren.

Aquest, quan les veié, canvià la cara, però abaixà el cap i feu com si llegís el diari, malgrat que no ho fes. Intentava escoltar el que deien. La conversa la duien d'una manera estranya, el to de veu, feia que no destriés del que parlaven.

Al cap de poc temps els hi dugueren el que havien demanat. En Joan mirà en Cosme de reüll, com volent saber la seva reacció. En aquell moment els dos pescadors començaren a xerrar del que havien agafat els darrers dies. Havia fet mala mar i les vendes havien estat magres. Els altres dos placers seguien amb la conversa discreta bevent el cafè.

En Joan, trobava que la situació era estranya, ja que en Cosme no solia estar d'aquest mal humor i havia evitat saludar als qui eren amics de cada dia. També havia afinat que els dos mercaders, xerraven com en secret. Tenia els ulls i les orelles ben obertes per veure que passava.

En Cosme es begué d'un glop el que quedava de conyac, s'acabà ràpidament l'aigua i es va aixecar per anar a pagar a la barra. Es girà en sec, cap a tots els de la teulada.

—Aquí es xerra fort, i si hi ha res a dir, es diu a la cara!

Aquells homes quedaren bocabadats, sense saber què dir, ni què fer, més que mirar-se uns als altres i demanar-se que li passava.

—Què es foti, si està malament! —va dir en Rafel. I seguiren tots amb la seva conversa.

En Cosme, sortí al carrer per tornar al seu lloc a la plaça. Encara feia mitja fosca i la fredor feia que alenar fos un fúmeral que sortia de la boca. Es fregà les mans per encalentir-se. Una calor inesperada començà a pujar-li de l'estómac, el cor aviat va començar a cremar-li i a bate-

gar molt aviat. Li començaren a tremolar les mans i va notar com les cames li flaquejaven. Es posà les mans al pit i al coll, quan un mal desconegut i malèfic, el feu caure a terra. Cercava alenar i no trobava la manera.

Una veïna, ja d'edat, tenia el costum d'aixecar-se en sentir els placers, era a la porta quan el va veure defallir. I s'hi acostà amb tota la rapidesa que podia. En Cosme va dir-li unes paraules abans de tancar els ulls i s'aturà de respirar. Aquella dona, es posà a cridar que hi anés qualcú. La gent va comparèixer ràpidament.

Els mateixos homes del cafè sortiren de seguida i anaren cap a ell, comprovaren que ja no tenia pols.

A l'altra part de la plaça, tots es demanaven, a veure què passava. Ningú es podia moure del seu lloc. Fins que, qualcú va dir que era en Cosme, i la seva dona va córrer per arribar a l'indret on era estès i sense vida. S'abocà damunt ell, implorant a Déu que li retornés. Plorant i cridant, suplicava al seu marit que no la deixés. Però ell, ja no la podia escoltar ni respondre. Ja no hi era.

Així com la pogueren desferrar del cos, la van asseure a una cadira que tragueren del bar, mentre la policia i l'ambulància vingueren.

II

Plaça de les Verdures, Manacor, 19 d'octubre.

L'endemà va néixer com un altre qualsevol. Encara dins la foscor, començaven a descarregar camions i furgonetes en silenci. Els bons dies, eren tristos i sense comentaris. Clarejava quan vingueren a obrir la carnisseria, na Bel i en Jaume. No podien reprimir la seva pena pel succeït. I mirant el lloc on normalment na Margalida i en Cosme s'instal·laven, només hi trobaren buidor. S'abraçaren i les llàgrimes sortiren des del silenci. No podien imaginar aquell matí sense ells.

L'esdeveniment del dia anterior havia estat estrany. En Cosme era una persona tranquil·la i riallera. Es comentava, que l'havien vist nerviós i de mal humor, amb una alteració que va deixar estranyats als qui eren dins del bar.

Una mica de boira, entristia encara més l'ambient. El lloc buit, deixava amb més ressonància l'absència del matrimoni. I recordava a cada instant que en Cosme era mort.

A les set passades, arribava en Miquel amb el seu fill. La cara constatava entristiment. L'infant no aixecava el seu rostre, i donava l'aspecte, que es reprimia les ganes de plorar.

—Acaba de col·locar els formatges i les peces de pernil. Jo ara tornaré, vaig a fer un cafè.

Així com ho deia, s'acostava al bar.

—Bon dia —va dir quan entrà.

—Bon dia —contestaren tots els que hi eren. En aquell instant hi havia més gent que habitualment. Les taules eren plenes i altres tants, prenien el seu primer cafè a la barra. Com és de suposar el tema era el mateix per tots.

—Què? Bona feta la d'ahir, eh!

—Sí —va contestar en Joan—. Se'l veia molt nerviós, sincerament no pareixia ell. I així com va caure redó, segur que va ser un infart.

—Però què va passar realment, Joan?

—No sé, ja feia mala cara quan va entrar. Vaig intentar fer-li cas, però ja em contestà seriosament, que no tenia xerrera. Després vingueren en Rafel, amb un altre que no coneixia, en Joan Dalmau i en Manel, i com de costum, es posaren a xerrar. Quan en Cosme va partir, els va envestir, com si pensés que xerraven d'ell, però jo no sé res, tu ja ho saps que soc discret... ja li vaig dir a la policia ahir.

—Vares xerrar amb la policia?

—Sí, va venir un inspector jove, no l'havia vist mai per aquí, un poc presumit, tot ell, que pareixia investigar fantasmes on no existeixen. Duia amb ell a en Pere. Aquest sí que de vegades rondreja per aquí —es llevà el pedaç de damunt l'espalla i es posà a eixugar tassons.

En Miquel va seguir l'interrogatori.

—Sí que ho és estrany, i saps que li deien? Te'n records? —va aturar de remoure el pedaç de l'interior d'un tassó, va eixugar-se les mans amb el mateix, i després, sense adonar-se'n també es torcà una gota de suor que li regalimava pel front—. Carles, sí, li deien Carles! Així es va presentar —i es tornà a posar a eixugar tassons.

En Miquel s'acabà el cafè i se'n caminà cap al telèfon, marcà un nombre i xerrà fluixet per l'audiòfon.

Va acabar la curta conversa i sortí escapat cap al lloc on havia deixat el seu fill tot sol, que l'esperava amb cara d'angoixat.

—No passis pena Bernat, tu només digués el que vares veure, no passarà res.

Mentrestant, havien passat les primeres hores. Tots els llocs ja estaven posats i la gent començava a comparèixer. En Miquel li va venir la imatge de com en Joan es torcava